
Högsta domstolen

NJA 2013 s. 1046 (NJA 2013:94)

Målnummer:	T2807-12	Avdelning:	2
Domsnummer:			
Avgörandedatum:	2013-12-06		
Rubrik:	Att lägga ut en tvistemålsdom med namn och adressuppgifter på en internetsida utgör inte en sådan behandling av personuppgifter som omfattas av de s.k. hanteringsreglerna i personuppgiftslagen (1998:204). Däremot har behandlingen inneburit att den namngivnes personliga integritet har kränkts på ett sådant sätt att skadestånd ska utgå. Ersättningen har bestämts till ett schablonbelopp på 3 000 kr.		
Lagrum:	5 a § och 48 § personuppgiftslagen (1998:204)		
Rättsfall:			

REFERAT

Helsingborgs tingsrätt

K.S. väckte vid Helsingborgs tingsrätt den talan mot Krafman AB som framgår av tingsrättens dom.

Tingsrätten (rådmannen Jonas Österlund) anförde i dom den 6 maj 2011 bl.a. följande.

Bakgrund och yrkanden

Falu tingsrätt meddelade den 23 december 2008 dom i mål 1487-07. K.S. förpliktades i domen att betala EvoBus Sverige AB 226 521 kr jämte ränta och rättegångskostnader. Ombud för EvoBus AB var en juris kandidat med c/o-adress till Krafman AB, fortsättningsvis benämnt Krafman. Nämnda dom publicerades under år 2009 på Krafmans webbplats på internet. Eftersom K.S:s personuppgifter avseende namn och adress inte tagits bort framgick dessa. Under slutet av år 2009 togs K.S:s personuppgifter bort från den publicerade domen.

K.S. har yrkat att Krafman ska betala 20 000 kr jämte ränta - - -.

Krafman har bestritt yrkandet. Inget belopp har kunnat vitsordas. Ränteberäkningen har vitsordats.

Grunder och utveckling av parternas ståndpunkter

K.S. har anfört följande. Krafmans åtgärd att publicera domen utan att K.S:s personuppgifter, vad gäller namn och adress, aidentifierats utgör en behandling av personuppgifter som innebär att bestämmelserna i personuppgiftslagen, PUL, är tillämpliga. Publiceringen av personuppgifterna har skett i strid med 9 och 10 §§ PUL varför K.S:s personliga integritet kränkts. Krafman har inte haft K.S:s medgivande att publicera domen. Han är därför berättigad till skadestånd enligt 48 § PUL med yrkat belopp.

Krafmans affärsidé är söka upp borgenärer som inte har fått betalt i konkurser och med ett procentutfall på vinsten driva in fordringarna. Aktuell dom har i vart fall varit publicerad på Krafmans hemsida sedan augusti 2009 fram till slutet av samma år när K.S:s personuppgifter aidentifierades efter att anmälan till Datainspektionen gjorts. Genom publiceringen har alltså K.S:s personuppgifter varit fullt sökbara på internet. Behandling av personuppgifter

måste stå i proportion till användandets ändamål. Krafman har inte haft något berättigat intresse av att publicera domen med K.S:s personuppgifter. För Krafman har det saknat betydelse att personuppgifterna framgick för att uppnå ändamålet med publiceringen av domen. Krafman är ett etablerat inkassoföretag varför det är väl insatt i det system som gäller för att hantera integritetskänslig information.

Krafman har anfört följande. Publiceringen av domen utgör inte behandling av personuppgifter. Domen har inte behandlats helt eller delvis automatiserat. Krafman har enbart tillhandahållit domen, vilken är en allmän handling, på hemsidan med personnumret maskerat. För det fall att det skulle vara fråga om behandling av personuppgifter rör det sig om ett ostrukturerat material varför 9 och 10 §§ PUL inte är tillämpliga, vilket följer av 5 a § samma lag. Om det bedöms som ett strukturerat material har Krafman haft ett befogat intresse av att publicera domen för att informera om styrelseledamöters ansvar, vilket väger tyngre än K.S:s intresse av skydd för den personliga integriteten. Det har inte heller avsett känsliga personuppgifter enligt 13 § PUL såsom sexuell läggning, ras och religion. Domen är vidare en allmän handling som kan beställas från tingsrätten.

Krafmans hemsida har 300-400 besökare i månaden. Av dessa besökare har omkring en tredjedel besökt sidan där länken till de publicerade domarna finns. Omkring 30 domar har varit publicerade. Omkring 100-120 besökare har via länken kunnat ta del av någon av domarna varför det inte är sannolikt att mer än 12 personer i månaden tagit del av en ifrågavarande dom. Eftersom domen inte varit publicerad under längre tid än tre månader under hösten 2009 innan den avidentifierades har antagligen inte fler än 36 personer tagit del av den. Syftet med publiceringen har varit att informera om styrelseledamöters ansvar och främst om underrättspraxis. Det finns ingen annan källa som tillhandahåller sådan information. Inte heller har det varit fråga om känsliga uppgifter som publicerats. Krafman har därför haft ett befogat intresse att publicera domen. Domen var dessutom redan avidentifierad när Datainspektionen tog kontakt med Krafman. K.S. har varit aktiv i att förtala Krafmans ställföreträdare - - -.

Domskal

K.S. har åberopat förhör med sig själv under sanningsförsäkran. Vidare har bl.a. åberopats en kopia av en sökning på Google där uppgiften framgår att K.S. förpliktas att betala kapital till EvoBus Sverige Aktiebolag varför K.S:s personuppgifter varit fullt sökbara på internet.

Krafman har bl.a. åberopat statistikuppgifter avseende Krafmans hemsida för perioden augusti - december 2009. Av statistiken går bl.a. att utläsa hur många personer per månad som besökt hemsidan och i vilken utsträckning dessa personer besökt länkarna till där domarna finns publicerade samt i vilken utsträckning sökning gjorts på namnet K.S.

Vid förhöret med K.S. har följande framkommit. Han arbetade som verkställande direktör i ett företag som annonserade under september 2009 efter en transportchef. Vid anställningsintervjun kom det fram att personen som sökte anställningen hade googlat på namnet K.S. och genom sökningen tagit del av en dom. K.S. tyckte det var obehagligt och fick frågor av styrelseordföranden i anledning av detta. Även hans frus arbetskamrater och hans barn tog del av domen. Vidare finns det bara en person vid hans namn. Han har inte lämnat samtycke till att domen fick publiceras.

Tingsrättens bedömning

Huruvida K.S. utsatt Krafman och dess företrädare för en förtalskampanj saknar betydelse för frågan om skadestånd ska utgå i anledning av den publicerade domen.

PUL gäller sådan behandling av personuppgifter som helt eller delvis är automatiserad. Lagen gäller även för annan behandling av personuppgifter, om uppgifterna ingår i eller är avsedda att ingå i en strukturerad samling av personuppgifter som är tillgängliga för sökning eller sammanställning enligt särskilda kriterier vilket följer av 5 § PUL. Med behandling av personuppgifter

avses enligt 3 § nämnda lag varje åtgärd eller serier av åtgärder som vidtas beträffande personuppgifter vare sig det sker på automatisk väg eller inte. Begreppet personuppgift definieras i sistnämnda paragraf som all slags information som direkt eller indirekt kan hänföras till en fysisk person som är i livet. K.S:s personuppgifter i den publicerade domen har varit sökbara på internet via söktjänsten Google som länkat till Krafmans hemsida där domen varit publicerad, varför de varit knutna till en identifierbar person. Uppgifterna får därför anses ha ingått i en personuppgiftsanknuten struktur. Detta innebär att personuppgiftslagen och dess 9 och 10 §§ är tillämpliga i detta fall.

Mot Krafmans bestridande är det dock inte visat att domen med K.S:s personuppgifter varit publicerad under längre tid än tre månader. Vid nämnda förhållande har samtycke krävts från K.S. för att personuppgifterna skall få behandlas. Eftersom sådant samtycke inte lämnats har personuppgifterna bara fått behandlas om behandlingen är nödvändig för att uppfylla vissa särskilt angivna syften. Nämnda undantag framgår av 10 § PUL. Krafman har gjort gällande att det haft ett befogat intresse av att publicera domen för att kunna informera om gällande rättsläge och att detta intresse väger tyngre än K.S:s intresse av skydd för den personliga integriteten. Den aktuella domen innehöll uppgifter om namn och adress samt fordringsbelopp jämte rättegångskostnader.

Enligt tingsrättens mening får uppgifterna anses integritetskänsliga. Genom publiceringen på Krafmans webbplats blev dessa lätt tillgängliga i och med att de var sökbara via söktjänsten Google. Uppgifterna har därför kunnat komma få en stor spridning. Att uppgifterna rent faktiskt spridits till ett fåtal personer saknar betydelse vid denna bedömning. Krafmans intresse av att få publicera nämnda uppgifter kan inte anses väga tyngre än K.S:s intresse av skydd mot kränkning av den personliga integriteten. Någon av undantagsbestämmelserna i 10 § PUL är därför inte tillämplig (jfr Regeringsrättens avgörande RÅ 2010 ref. 19). Vid denna bedömning saknar det betydelse huruvida det varit fråga om känsliga personuppgifter enligt 13 § PUL och att det varit fråga om en allmän handling som publicerats. Publiceringen av domen har alltså inte varit tillåten enligt PUL varför K.S. är berättigad till skadestånd för kränkning av den personliga integriteten enligt 48 § nämnda lag. Skadestånd ska utgå med skäligen 12 000 kr. - - .

Domslut

Krafman AB ska till K.S. betala 12 000 kr jämte ränta - - .

Hovrätten över Skåne och Blekinge

Krafman AB överklagade i Hovrätten över Skåne och Blekinge och yrkade ogillade av käromålet. I andra hand yrkade bolaget att hovrätten skulle sätta ned skadeståndsbeloppet.

K.S. motsatte sig att domen ändrades.

Hovrätten (hovrättsrådet Dag Cohen, rådmannen Anders Aurell och tf. hovrättsassessorn Maria Anvin, referent) anförde i dom den 16 maj 2012:

Parterna har i hovrätten åberopat samma omständigheter och utvecklat sin talan på i huvudsak samma sätt som vid tingsrätten. Hovrätten har tagit del av i allt väsentligt samma utredning som tingsrätten.

Hovrättens domskäl

Inledning

Personuppgiftslagen ändrades år 2007 och innehåller numera två olika regelsystem; dels en rad hanteringsregler för behandling av personuppgifter i strukturerat material såsom register, databaser och ärende- och dokumenthanteringssystem, dels en förenklad reglering för behandling av personuppgifter i ostrukturerat material såsom löpande text, ljud och bild som i princip får utföras fritt så länge det inte uppkommer en kränkning av den registrerades personliga integritet. För denna sistnämnda typ av behandling har hanteringsreglerna i princip ersatts av bestämmelsen i 5 a § andra stycket

personuppgiftslagen (1998:204) om förbud mot kränkning av den registrerades personliga integritet (den s.k. missbruksregeln). Behandling av personuppgifter i strid med denna bestämmelse kan föranleda skadeståndsansvar enligt 48 § personuppgiftslagen.

Hanteringsreglerna är inte tillämpliga

För att hanteringsreglerna ska bli tillämpliga krävs att det i materialet finns en tydlig personuppgiftsanknuten struktur. Dessutom ska materialet ha strukturerats för att påtagligt underlätta sökning efter eller sammanställning av just personuppgifter. I andra fall ska missbruksregeln tillämpas. När denna bestämmelse infördes uttalades i förarbetena att avsikten var att sådant som inte framstår som något regelrätt personregister eller någon annan form av system, som har upprättats för att påtagligt underlätta sökning efter eller sammanställning av just personuppgifter, ska vara undantaget från hanteringsreglerna (se prop. 2005/06:173 s. 21).

Bolaget har på sin hemsida lagt upp en dom som innehåller K.S:s namn och adress. Som tingsrätten har konstaterat utgör det behandling av personuppgifter. Det är dock inte fråga om någon samling där informationen strukturerats på ett sätt som påtagligt har underlättat sökning efter eller sammanställning av personuppgifter. Att materialet har varit åtkomligt genom en sökning på personuppgifter på internet innebär inte att materialet kan anses ha en personuppgiftsanknuten struktur. Bolagets behandling av personuppgifterna i samband med publiceringen av domen är alltså inte ordnad på ett sådant sätt att hanteringsreglerna är tillämpliga. Frågan blir då i stället om behandlingen av personuppgifterna har kränkt K.S:s personliga integritet och därigenom faller under missbruksregeln.

Publiceringen har inneburit en kränkning av K.S:s personliga integritet

När det gäller att bedöma om en kränkning har skett ska en intresseavvägning göras i det enskilda fallet där den enskildes intresse av en fredad, privat, sfär vägs mot andra motstående intressen. Bedömningen av vad som är en kränkning av den registrerades personliga integritet ska alltså inte göras schablonartat enbart utifrån vilka uppgifter som behandlas utan bedömningen måste även ta sin utgångspunkt i t.ex. i vilket sammanhang uppgifterna förekommer, för vilket syfte de behandlas, vilken spridning de har fått eller har riskerat att få samt vad behandlingen kan leda till.

Bolaget har angett att syftet med publiceringen av domen var att sprida information om styrelseledamöters ansvar. Detta syfte hade lika väl kunnat uppnås utan angivande av K.S:s namn och adress i domen. Något mot K.S:s intresse av en fredad sfär stående intresse har alltså inte funnits. Publiceringen av domen på internet med K.S:s namn har, enligt vad han uppgett i förhöret vid tingsrätten, lett till att åtminstone en person som av annat skäl sökt på hans namn har fått information om domen. Vidare följer av rättsinformationsförordningen (1999:175) att det i vägledande avgöranden som publiceras inte får finnas uppgifter - med här inte aktuella undantag - som kan hänföras till en fysisk person som är i livet. Rättsinformationsförordningen är visserligen inte tillämplig när bolaget publicerar en dom på sin hemsida, men reglerna bör ändå beaktas vid bedömning av huruvida en publicering utgör en kränkning av den personliga integriteten eller inte (jfr Datainspektionens beslut 2007-02-13, dnr 1015-2006). Det kan här konstateras att bolaget har tillhandahållit fler uppgifter än vad som är tillåtet enligt denna förordning.

Mot bakgrund av detta och med beaktande av den spridning som uppgifterna har riskerat att få har bolagets behandling av K.S:s personuppgifter inneburit en kränkning av K.S:s personliga integritet, vilket innebär att behandlingen har skett i strid med 5 a § andra stycket personuppgiftslagen. Att det har varit fråga om uppgifter i en allmän handling föranleder inte någon annan bedömning.

Skadeståndet ska bestämmas till skäliga 4 000 kr

Då bolaget har behandlat personuppgifter i strid med personuppgiftslagen ska bolaget ersätta K.S. för den kränkning av den personliga integriteten som

behandlingen har orsakat. Ersättningen för kränkning ska uppskattas efter skälighet mot bakgrund av samtliga omständigheter i det aktuella fallet. I det sammanhanget kan särskilt beaktas om det har funnits risk för otillbörlig spridning av känsliga eller felaktiga uppgifter och om den registrerade på grund av den felaktiga behandlingen har blivit utsatt för något beslut eller några åtgärder som har kunnat innebära något negativt för honom eller henne.

I förevarande fall rör det sig inte om några felaktiga uppgifter som har publicerats. Uppgifterna är dock av sådan karaktär att det kan leda till obehag om de sprids på sätt som har gjorts. Det bör emellertid i detta sammanhang beaktas att det rör sig om uppgifter knutna till en tvistemålsdom och att K.S. inte har utpekats som brottslig. Uppgifterna har funnits tillgängliga på internet under i vart fall tre månaders tid. K.S. har uppgett att publiceringen innebar en nackdel för honom i hans anställningsförhållande och att det var obehagligt att få frågor om domen. Hans uppgifter i detta avseende har dock varit vaga och någon uppgift om att han till följd av publiceringen skulle ha utsatts för någon form av negativt beslut eller åtgärd har inte framkommit. Med beaktande av dessa omständigheter anser hovrätten att ersättningen för kränkning kan bestämmas till skäliga 4 000 kr.

Hovrättens domslut

Hovrätten ändrar tingsrättens domslut på så sätt att hovrätten bestämmer storleken på det belopp som Krafman AB ska betala till K.S. till 4 000 kr.

Högsta domstolen

Båda parter överklagade hovrättens dom.

Krafman AB yrkade att HD skulle ogilla K.S:s talan, alternativt döma ut ett lägre skadestånd.

K.S. yrkade att HD skulle förplikta Krafman AB att till honom betala 12 000 kr jämte ränta.

Parterna motsatte sig varandras ändringsyrkanden.

HD avgjorde målet efter föredragning.

Föredraganden, justitiesekreteraren Anna-Karin Leo, föreslog i betänkande följande dom.

Domskäl

Bakgrund

- - -

Frågorna i målet

3. Fråga är om publiceringen av K.S:s personuppgifter på Krafman AB:s webbplats har inneburit att en skadestandsgrundande kränkning av hans personliga integritet har förelegat och i sådant fall till vilket belopp skadeståndet ska bestämmas.

Rättsliga utgångspunkter

4. Personuppgiftslagen har tillkommit till genomförande av Europaparlamentets och rådets direktiv 95/94/EG av den 24 oktober 1995 om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter. Lagen har till syfte att skydda människor mot att deras personliga integritet kränks genom behandling av personuppgifter. Med personuppgifter avses i lagen all slags information som direkt eller indirekt kan hänföras till en fysisk person i livet. Varje åtgärd eller serie av åtgärder som vidtas i fråga om personuppgifter definieras i lagen som behandling av personuppgifter.

5. Sedan i januari 2007 finns i lagens 5 a § en förenklad reglering för behandling av personuppgifter som inte ingår i eller är avsedda att ingå i en samling av personuppgifter som har strukturerats för att påtagligt underlätta sökning efter eller sammanställning av personuppgifter. Behandling av personuppgifter i sådant ostrukturerat material får utföras fritt så länge det inte uppkommer en kränkning av den registrerades personliga integritet. Vad som ska anses utgöra en kränkning av den personliga integriteten är inte definierat i lagen eller direktivet utan ska bygga på en intresseavvägning där den registrerades personliga intresse av en fredad, privat, sfär vägs mot andra motstående intressen i det enskilda fallet. Vid bedömningen av om en kränkning föreligger ska hänsyn tas till vilka uppgifter som behandlas, i vilket sammanhang uppgifterna förekommer, för vilket syfte de har behandlats, vilken spridning de har fått eller har riskerat att få samt vad behandlingen kan leda till. Vägledning i kränkingsbedömningen kan erhållas i bestämmelserna i 9 och 10 §§ personuppgiftslagen. Det kan således inte handla om en kränkning enligt 5 a § om de grundläggande kraven enligt 9 § har följts och om behandlingen har varit tillåten enligt 10 §. (Se prop. 2005/06:173 s. 26 f.)

6. En behandling av personuppgifter i strid med lagen medför skadeståndsansvar enligt 48 § personuppgiftslagen för bl.a. den kränkning som behandlingen har orsakat. Ersättningen för kränkning får uppskattas efter skälighet mot bakgrund av samtliga omständigheter i det aktuella fallet. Därvid ska beaktas bl.a. sådana faktorer som om det funnits risk för otillbörlig spridning av känsliga eller felaktiga uppgifter och om den registrerade på grund av den felaktiga behandlingen har blivit utsatt för något beslut eller några åtgärder som kunnat innebära något negativt för honom eller henne. (Se prop. 1997/98:44 s. 143 ff.)

Bedömningen i detta fall

7. Det är i målet fråga om behandling av personuppgifter i sådant ostrukturerat material som omfattas av den förenklade regleringen i 5 a § personuppgiftslagen. Fråga blir därmed om Krafman AB:s behandling av K.S:s personuppgifter har kränkt dennes personliga integritet. Krafman AB har angett att syftet med publiceringen var att sprida information om styrelseledamöters ansvar. Det har dock inte varit nödvändigt att publicera K.S:s namn- och adressuppgifter för att uppnå detta syfte. Något mot K.S:s intresse av en privat sfär stående intresse har alltså inte funnits. Av 22 § rättsinformationsförordningen (1999:175) framgår att det vid publicering av avgöranden på internet inte får finnas uppgifter som kan hänföras till en fysisk person som är i livet. Även om förordningen inte är tillämplig i målet kan den ses som ett exempel på sådan god sed som bör följas. Genom att publicera K.S:s personuppgifter på Krafman AB:s webbplats har dessa blivit sökbara över internet, varför det har funnits en beaktansvärd risk för att uppgifterna kunde komma att spridas till en större krets. Av K.S:s egna uppgifter framgår att tvistemålsdomen blivit känd bl.a. på hans arbetsplats genom Krafman AB:s publicering. Även om det är fråga om korrekta uppgifter och K.S. inte har utpekats som brottslig, måste publiceringen ha inneburit ett obehag för honom. Publiceringen på webbplatsen av K.S:s personuppgifter har således inneburit en kränkning av hans personliga integritet.

8. Eftersom Krafman AB har behandlat personuppgifter rörande K.S. i strid med bestämmelsen i 5 a § personuppgiftslagen har K.S. rätt till ersättning för den kränkning av den personliga integriteten som behandlingen har orsakat. HD finner att det av hovrätten bestämda skadeståndsbeloppet är skäligt.

Domslut

HD fastställer hovrättens domslut.

HD (justitieråden Ann-Christine Lindeblad, Lena Moore, Agneta Bäcklund, Svante O. Johansson, referent, och Lars Edlund) meddelade den 6 december 2013 följande dom:

Domskäl

1. HD ansluter sig till hovrättens bedömning, att hanteringsreglerna i personuppgiftslagen (1998:204) inte är tillämpliga på den aktuella publiceringen, att publiceringen har kränkt K.S:s personliga integritet samt att skadestånd ska utgå enligt 48 § personuppgiftslagen.

2. Beträffande frågan hur beloppet närmare ska bestämmas kan utöver vad hovrätten har anfört följande framhållas. I likhet med vad som gäller inom den allmänna skadeståndsrätten är syftet med kränkingsersättning vid överträdelser av personuppgiftslagens regler att ersättningen ska kompensera känslor hos den skadelidande och ge upprättelse. Ersättningen ska bestämmas utifrån en bedömning av den kränkning som typiskt sett kan anses ha uppkommit. Ett sådant betraktelsesätt leder i stor utsträckning till bruk av schabloner, vilka bl.a. underlättar skaderegleringen till fördel för den skadelidande.

3. Ersättningsnivån för kränkning avseende agerande i strid mot personuppgiftslagen bör i fall som inte kan anses allvarliga ligga under 5 000 kr. Ersättningen för en kränkning som är att bedöma som mindre allvarlig, om än inte helt obetydlig, bör normalt bestämmas till ett schablonbelopp på 3 000 kr.

4. I förevarande fall har en tvistemålsdom som innehåller integritetskänsliga uppgifter i form av namn och adressuppgifter lagts upp på en hemsida, vilket dock inte föranlett några egentliga negativa beslut eller åtgärder mot K.S. Kränkningen är att bedöma som mindre allvarlig. Det saknas anledning att i detta fall avvika från schablonbeloppet, 3 000 kr.

Domslut

HD ändrar hovrättens domslut endast på så sätt att domstolen bestämmer storleken på det belopp som Krafman AB ska betala till K.S. till 3 000 kr.

HD:s dom meddelad: den 6 december 2013.

Mål nr: T 2807-12.

Lagrum: 5 a och 48 §§ personuppgiftslagen (1998:204).

Sökord: Skadestånd; Kränkning; Schablon; Personlig integritet; Personuppgift
